

محتاج توضیح نیست و این نظام درس هم امروز مقبول ترین نظام تعلیم در حوزه های علمیه این کشور است. میر فتح الله شیرازی در ۱۵۸۹/۹۹۷ م در کشمیر فوت کرد. ابوالفضل تائرات اکبر (شاه) را مربوط به وی چنین نقل کرده است: «بارها برقدسی زبان رفت که میر، وکیل و حکیم و طبیب و منجم ما بود، اندازه سوگواری ما کی تواند شناخت؟ اگر به دست فرنگ افتادی و همگی خزاین عوض خواستی، به آرزو و آن سودای فراوان، سود کردی و آن گرامی گوهر را ارزان اندوختی!

حکیم عین الملک شیرازی، از امراء و خواص اکبر بود و دوائی تخلص می کرد. عبدالقادر بدایونی راجع به وی نوشته است که «در علم کحالی مرتبه عالی داشت»، عین الملک خطایش بوده باشد که جهت کمال داشتن در کحالی به وی اعطا گردیده. وی کتابی در امراض چشم به نام ضیاء العیون دارد و نسخه خطی یک کتاب منظومش در کتاب خانه خصوصی نگارنده این مقاله محفوظ است که فواید الانسان نام دارد. وی نزدیک به یک دو جین تالیف دارد که اسامی آنها بدین قرار است: فواید الاختیار، علاج الامراض، اصل الاصول، دلائل البول، دلائل النبض، جامع الفوائد، قصیده در حفظ صحت، رساله ماکول و مشروب، سته ضروریه، رساله بحران، مقطعات یوسفی. هشت کتاب اخیر از کتابهایی نام برده در یک مجلد به عنوان طب یوسفی به سال ۱۸۸۶ م توسط چاپخانه نول کهنشور به چاپ رسیده است ریاض الادویه (یا سته ضروریه) در حشایه الفاظ الادویه در چاپ خانه گلزار محمدی لاهور در ۱۳۱۱ هجری چاپ گردیده است. این کتابها در میان سالهای ۹۰۶ هجری / ۱۵۰۰ م تا ۹۴۶ هجری / ۱۵۴۰ میلادی تالیف شده است.

در دوره اکبر شاه واردین افزونی یافت. ابوالفضل در آئین اکبری نامهای اطبای این دوره را برشمرده است. بیشتر آنها از ایران بودند به هندوستان رسیده سکه حذاقت و مسیحا نفسی خودشان را روان ساختند. در آنها حکیم ابوالفتح گیلانی (یسر مولانا عبدالرزاق) در اسمهای ممتازین به شمار می آید. این طبیب نام آور در ۹۸۳ هجری / ۱۵۷۵ م با دو برادر خودش حکیم همام و حکیم نورالدین قراری (که هر یکی به جودت طبع و حدت فهم در علوم رسمی و کمالات صوری ممتاز زمان بودند) از گیلان به هند آمدند. حکیم ابوالفتح به غایت ذکی و زیرک و طبیب حاذقی بوده، وی به نام فتاحی گزارشی بر قانونچه نوشته است. گزارشی در کتاب معروف اخلاق ناصری تالیف نصیر الدین طوسی شرح قیاسه گواه تبحر علمی او است. مجموعه ای از مجربات طیبیه اش نیز وجود دارد که در کتاب خانه دانشگاه پنجاب لاهور نگاه داری می شود. وفاتش در ۹۹۷ هجری / ۱۵۸۹ م در ایست آباد اتفاق افتاد و در حسن ابدال (پاکستان) مدفون گردید. به موقعه وفاتش عرفی گفته بود.

که رهبرش به علم شد که مرگ در مرگش سیاه پوش تر از عمر جاودان آمد

پدر طب اسلامی

مورخین همواره از زمان اولین فعالیت های بشر از ما قبل تاریخ مشتاق پیگیری گام های متوالی پیشرفت آهسته علوم، اکتشافات و اختراعات بعد بوده اند.

آنها این اشخاص را به عنوان موسسان و پدران این علوم معرفی می کنند. شش ویژگی لازم برای معیارهای پدری در تاریخ هر علم:

- شخصیت واقعی
- تفکر منطقی داشتن
- داشتن کارهای بی سابقه
- افزوده های جدید به علم
- تعلیم و عمل کردن در رشته تخصصی

- یافتن یک مکتب آموزشی
یونانیان باستان و رومی ها، پزشک یونان باستان، اعمیوتپ را که در ۲۲۶۰ قبل از میلاد می زیست به عنوان خدای پزشکی ثبت کردند.^۱

مورخان دوران میانی و دانشمندان یونانی بزرگ در مورد پذیرش بقراط (۴۶۰-۳۷۷ قبل از میلاد) توافق دارند. ایشان به او القاب خدایی حکیم و بزرگ را دادند.^۲ جالینوس، پزشک برجسته یونان در قرن دوم (۱۳۰-۲۰۱ قبل از میلاد) همیشه به عنوان پزشک بزرگ قابل قبول، مرجعی برای پزشکان اسلامی بود.^۳

پزشکان بزرگ اسلام در طول زندگی شان و همچنین بعد از مرگشان به وسیله مولفان بعدی پذیرفته شده بودند. ابوعلی سینا (۹۸۰-۱۰۳۷ میلادی)، سردهسته پزشکان بود. زهراوی (۱۰۳۶-۱۰۱۳) به عنوان پدر جراحی عرب و مخترع سوزاندن به وسیله سیم یا وسیله نوک دار داغ (ary-thermoc) نام گرفته بود.^۵

رازی (۸۵۰-۹۷۲) نیز به عنوان پزشک متخصص گروه بغداد به وسیله معتصم عباسی انتخاب شد.

تمدن اسلامی پیشرفت سریع خود را در قرن هفتم میلادی شروع کرد و خیلی زود پزشکی به عنوان یک علم،

شاهد تکامل در زمانی کوتاه بود و پزشکان خیلی برجسته ای، پزشکی را از اعماقی که در آن افتاده بود به پیشرفت رساندند. دانشمندان بزرگ اروپایی و پزشکان قرون وسطی و رنسانس تحسین خود را ابرار کرده اند و مهارت بزرگ پزشکان اسلامی را پذیرفته اند.

آنها مجبور شدند نام پزشکان اسلامی را با بزرگی یاد کنند و به آنها توصیف های پر افتخار بدهند. کتابهای آنها منابع اصلی در دانشگاه های اروپائیان بود اما با این وجود، هیچ مطالعه جدی برای درجه بندی دانشمندان اسلامی بر طبق هوش و دقت و ذکاوت آنها انجام نشده بود.

مطالعه کنونی برای تعریف و انتخاب پدر طب اسلامی به وسیله یک پرسش نامه طراحی شده است. قاعده ای کلی بر اساس توزیع یک فرم ویژه شامل ۲۰۰ نام از پزشکان برجسته اسلامی که در بین مولفان و مورخان که دانش و آثار خوبی در زمینه طب اسلامی داشته اند می باشد که برای انتخاب پنج پزشک برجسته اسلامی سازمان دهی شده است.

اطلاعات از کشورهای مختلف از سراسر جهان در یک روش خیلی دقیق و کامل جمع آوری شدند و تجزیه و تحلیل شده اند. پزشکان اسلامی پیشقدم که در رای گیری بیشترین امتیاز را به دست آوردند در یک روش نزولی طبقه بندی می شوند:

ابوبکر محمد بن زکریای رازی
ابوعلی الحسین (ابوعلی سینا)

ابوالقاسم الزهراوی
علا الدین الکراشی (ابن النفیس)

اسحاق بن حنین (ابن حنین)
در این روش رازی، پزشک بزرگ اسلامی، با یک امتیاز بالا و متفاوت در صدر همه گروه ها قرار می گیرد که نشانه مهارت، کارایی و زیرکی او است؛ بنابراین شایسته پذیرفته شدن به عنوان پدر طب اسلامی شد.

این مطالعه و رای گیری که در سال

۲۰۰۱ انجام و کامل شده است یک تکرار اصلاح شده از یک رای گیری (دهانی و زیبائی تاریخ باستان در طول قرن نهم است، هنگامی که خلیفه عباسی المعتصم ابن المتوکل وضعیت طبیبان مشهورش را برای نامگذاری کاراترین پزشک زمان جويا شد و پاسخ رازی بود.^۶

به وضوح پیداست که برجسته ترین مردان که به میزان زیادی در طول زندگی شان قابل قبول بودند می توانند این مقام بالا از مقبولیت را حتی بعد از مرگشان و در طول سالهای بعد داشته باشند.

گذشت زمان بین نهمین و دوازدهمین قرن اول در تصویر مطلوب از شخصیت هوشمند رازی تغییری ایجاد نکرد و مورخان و مولفان برجسته، هنوز بر عقیده خلافت و کارایی بالای او باقی مانده اند.

منابع

1-Hassan Kamal (medical incyclopedia pharaonic)

The national press, first Edition cario 1967. p361

2-cm saunders (Hippocrates), The Encylopedea America, Groliera Incorporated, u.s.a, 1982, 701, 14, 217

3-Ibn Abiusaibeyah, The classes of physicans Arabic edition, Dar El Thakafa, Barut, Lebanon, vol, 1, 1981, plo and 26.

4-Ei Tigani El mahee "An Introduction to the History of arab medrica Arabic edition sudan press, Ei the rtoum, Ei sudan, first edition 1951 p 15

5-mohamed kamal Hussion et al the cocise History of medicine and pharmacy. Arabic edition, pulish ed by the cultural organization. The Arab leayue 1978

6- Galal Ei din Ei siy outti History of calips An Arabic edition, Dar Ei kallam press, Bejrut, Lebanon 1986.

Naguid mahfuz t-History of medical education in Egypt The Govern ment press, cairo. 1932